

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОУ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 53 (700)

Субота, 25 снежня 1948 года.

Цана 50 кап.

Залаты фонд беларускай літаратуры

Трыццаць год савецкага ладу пераіначылі жыццё беларускага народа. Незнавальна змянілася аблічча нашай краіны. Сёння, напярэдні свята, мы з горадасцю азіраемся на пройдзены шлях, ганарымся вялікімі заваяваннямі нашай сацыялістычнай дзяржавы: сваёй Сталінскай Канстытуцыяй, сваёй магутнай індустрыяй, ураджайнымі калгаснымі палямі, высокай сацыялістычнай культуры.

Да каштоўнейшых здобываў нашай культуры належыць беларуская савецкая літаратура, якая пазбавілася сваёй былой нацыянальнай абмежаванасці і выйшла на шырокі прастор жыцця. Яна дабілася сапраўды выдатных поспехаў таму, што яе заўсёды асялялі вялікія выкародныя ідэі і ідэалы—Сталіна. На працягу трыццаці слаўных год лепшыя беларускія пісьменнікі былі вернымі памочнікамі большавіцкай партыі ў справе выхавання працоўных мас у камуністычным духу.

Беларуская савецкая літаратура расла і мужчала ў барацьбе з правамі буржуазнага нацыяналізма, з усялякімі «песнярамі» «залатога веку», кулацкага хутара, русаў і вясельцоў, у барацьбе з бездзейнасцю, фармалізмам. У гэтым змаганні нашым пісьменнікам заўсёды дапамагалі і паказвалі верны шлях мудрыя настановы бальшавіцкай партыі.

Беларускія савецкія пісьменнікі вучыліся на лепшых творах вялікай рускай савецкай літаратуры, на творах Максіма Горькага і Вадзіміра Маякоўскага, Міхаіла Шалахава і Аляксандра Фадзеева, Нікалая Астроўскага і Эдуарда Багрыцкага і многіх іншых выдатных майстроў рускага мастацкага слова і лепшых пісьменнікаў братніх народаў.

Сіла нашай літаратуры ў яе высокай ідэянасці, у бальшавіцкай праўдзівасці. Лепшыя нашы пісьменнікі заўсёды былі пэсна звязаны з жыццём, дапытліва заўважалі ўсё новае, перадавалі і перамагалі яго.

Метад сацыялістычнага рэалізму стаў асноўным метадам беларускай савецкай літаратуры; ён даў магчымасць нашым пісьменнікам правяць свае здольнасці ў поўнай сіле і красе.

Сёння можам смела сцвярджаць, што ў беларускай савецкай літаратуры створан сапраўды залаты фонд, багаты і разнастайны.

Творы нашых вялікіх народных песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа, гэта—класіка нашай літаратуры.

Магутная паэзія Янкі Купалы, палыманая і светлая, радасная і гнюйна, даўно заваявала ўсеагульную любоў. Янка Купала быў палыманым партыятам савецкай Радзімы, сапраўды народным трыбунам і песняром. Усхваляванымі песнямі ён сцвярдзав нашую савецкую краіну, мудрую партыю бальшавікоў, нараджэне і росквіт калгаснага ладу, нашу моладзь, нашых герояў. Гэта ён першы ўнёслага апеў і індустрыяльную Беларусь, і слаўныя ісправы камунарар на берагах Арэсы. Гэта яго песні пра Алясю, хлопчыка і дэтка, калгасных жней і замаснае калгасніцкае ўпершыню ў нашай літаратуры так глыбока і радасна паказалі новы свет сацыялізма, новыя рысы людзей сацыялістычнага грамадства.

«Новая зямля», «Сымон музыка», «Рыбакова хата», трылогія «У палескай глушы», «Дрытва», «На прасторах жыцця», шматлікія кнігі вершаў і аповядаў Якуба Коласа, гэта — велічная і мудрая апапея жыцця і змагання беларускага народа на ровных этапах яго гісторыі. Якуб Колас

На радзіме вялікага паэта

Навагрудак — радзіма выдатнага польскага паэта Адама Міцкевіча (нарадзіўся ён у вальварку Залесе, ля Навагрудка). Тут ён правёў дзяцінныя гады, вучыўся ў школе. Свае лепшыя творы Адам Міцкевіч прысвяціў старажытнаму гораду Навагрудку і яго ваколіцам. Колькі пільных лірычных радкоў напісаў паэт аб беларускай прыродзе, маляўнічых краінах Навагрудчыны, жніці і біце падвольных сцянаў («Свіцязь», «Свіцязянка», «Да Німана», «Даяды», «Пан Тадеўш» і інш.).

Цяпер Навагрудак ператварыўся ў адзін з культурных цэнтраў Беларусі. Калі Навагрудак знаходзіўся пад панскай Польшчай, у ім існавала толькі польская семінарыя дзясці школа, цяпер тут ёсць чатыры спецыяльныя сярэднія навучныя ўстановы.

У былых палатах Навагрудскага ваяводы, польскіх магнатаў і кушоў размяшчаюцца вучэбныя пакой фінансавата і гандлёвага тэхнікумаў, педагагічнага вучылішча, медыцынскай школы, дзе навука чыста каля паўтары тысячы студэнтаў—дзяці рабочых, сялян і служачых.

Тут ёсць дзве сярэднія школы—беларуская і руская, самагаспадарчая беларуская школа, рамесніцкая вучылішча, аўташкола, два дзіцячыя дамы, у якіх выхоўваюцца дзедзі сірот, бацькі якіх загінулі ў час вайны.

глыбока і праўдзіва паказаў лепшыя рысы нашага мужа і прадаўцага народа, раскрыў тую працэсу і зрукі, якія адыбываліся ў нашай краіне на працягу дзесяцігоддзяў. На кнігах Якуба Коласа, як і на кнігах Янкі Купалы, выхоўваліся многія пакаленні савецкіх людзей; дзед Талаш, Сіцёнка Барута і іншыя колгасныя героі з'яўляліся і з'яўляюцца любімымі героямі нашай моладзі.

У час Вялікай Айчыннай вайны гарачы і гнюжныя вершы Купалы і Коласа былі магутнай зброй у барацьбе з фашысцкімі захопнікамі.

У залаты фонд беларускай савецкай літаратуры трывала ўвайшла і спакойная мудрасць Кузьмы Чорнага, і чысты, празрысты голас «Дзесятага падмурка» Паўла Труса, «Салавей» Змітрака Вядулі і востра, як штык, сатыра Кандрата Браўніна, страўная ўнёслага паэзіі Пятруся Броўкі, і авейныя светлай усмешкай навелы Міхася Лынькова, і зціпная веліч пазм Аркадыя Куляшоў, і глыбокая думка і ўсхваляванасць лірыкі Максіма Танка.

Пра Кастрычніцкую рэвалюцыю, пра яе геніяльных правядыроў Леніна і Сталіна напісаў выдатную паэму «Мужыцкая» Пятро Глеба. Заравам бабё грамадзянскай вайны асветлены палыманымі строімі пазмы «Праз горы і стэп» Пятруся Броўкі.

«Над ракой Арэсай» Янкі Купалы; «Спят брыгады» Аркадыя Куляшоў і яго-ж пазма «Новае рэчышча»; «Янук Салавей» Максіма Танка. «Хлеб», «Родныя берагі» Пятруся Броўкі; «Гарачыя вятры» П. Панчанкі, гэта—сапраўды залаты фонд нашай паэзіі.

У залаты фонд беларускай савецкай літаратуры ўваходзяць і выдатныя творы драматургіі: «Партызаны», «Хто смецца апошні» — Кандрата Браўніна; «Над Вольскай-ракой» — П. Глебі; «Пагібель вояка» — Э. Самуіленка; «Башкаўшчына» і «Рынка» — К. Чорнага; «Канстанцін Заслонаў» — А. Маўзона і некаторыя іншыя.

У актыў савецкай літаратуры ўвайшлі выдатныя раманы і аповесці Якуба Коласа, Эдуарда Самуіленка, Змітрака Вядулі і Кузьмы Чорнага («У палескай глушы», «Дрытва», «На прасторах жыцця», «Буцкічы», «Салавей», «Васькаўшчына», «Люба Луг'янекая», «Троіце пакаленне»).

І асабліва радасна сёння, што ў беларускай прозе наглядзецца новы творчы рост і ўздым. За апошні час у нашай літаратуры з'явіўся цэлы рад новых твораў, значная частка якіх увайдуць у залаты фонд савецкай літаратуры.

І ў прозу, і ў паэзію, і ў драматургію смела ўвайшоў новы герой—чалавек працы, стыханавец заводаў і калгасных палёў, партыйны і савецкі дзеяч, вайн-партызан.

Пісьменнікам Савецкай Беларусі б'е чым ганарыцца. Лепшыя творы беларускай літаратуры пыркаю відомы ва ўсім Савецкім Саюзе.

Але нашы вялікія поспехі не павінны выклікаць пачуццё заспакоенасці, а наадварот, абуджаць яшчэ большую працу творчасці, каб жыццё і подзвігі савецкіх людзей былі паказаны ва ўсёй велічы і прыгожасці.

Савецкая Беларусь перагортвае новую старонку сваёй гераічнай гісторыі. Атрад майстроў мастацкага слова заўсёды крочылі і будзе крочыць у нагу са сваім народам, публікацыя да камунізма. І няма сумнення, што залаты фонд нашай літаратуры кожны год будзе папаўняцца ўсё новымі і новымі выдатнымі творамі, вартымі вялікай Сталінскай эпохі.

Да слаўнага трыццацігоддзя

Набліжаецца дзень усенароднага свята—30-годдзе БССР. Да гэтай знамянальнай даты з велізарным уздымам рыхтуецца ўвесь беларускі народ. На заводах і фабрыках рабочыя, работніцы і тэхнічны інтэлігенцыя ствараюць новую высокакачэсную вышпнававую прадукцыю. У калгасных калгаснікі і калгасніцы рыхтуюцца да веснавой сяўбы, каб дабіцца яшчэ больш высокіх ураджаюў на сваіх калгасных палях. Работнікі літаратуры і мастацтва закінваюць новыя творы, у якіх усаўляюцца гераічныя подзвігі свайго народа, квітнечую нашу Радзіму, партыю Леніна—Сталіна, патхпіцеля і арганізатара ўсіх нашых дасягненняў і перамог—Вялікага Сталіна.

Народны паэт рэспублікі Якуб Колас, які пачаў сваю літаратурную дзейнасць яшчэ ў змрочныя гады царызма, выдаўа закончыў новы цыкл вершаў аб сацыялістычнай Радзіме, пад агульным назвай «Роднаму краю і народу». У новых вершах паэт з уласцівай яму шчырасцю і прастатой расказвае, як савецкая ўлада ўзяла беларускі народ і прывяла яго да вольнага шчаслівага жыцця. Якуб Колас з глыбокай цільнасцю і сардэчнасцю выказае шчырую радасць, якую адчувае ён — верны сын свайго народа, — жыццём ў савецкай краіне, дзе народ пад кіраўніцтвам бальшавіцкай партыі пабудоваў сонечнае жыццё.

Цяпер Якуб Колас працуе над заканчэннем трэцяй кнігі вядомага твора «У палескай глушы».

Аркадыя Куляшоў да слаўнага 30-годдзя БССР напісаў рад цікавых вершаў і выдатную паэму «Новае рэчышча». У гэтай паэме ён з велізарнай глыбінёй і пацудым расказвае аб перадавых людзях нашай сацыялістычнай вёскі — камуністах. Яго пазма з'явілася новым укладам у скарбніцу беларускай літаратуры.

Пятруся Броўка ў гэтым годзе таксама напісаў рад цікавых вершаў на самыя разнастайныя тэмы нашага сучаснага жыцця і цікавую паэму «Родныя берагі», у якой ўпершыню ў беларускай літаратуры паказаны сельскі атрад. У пазме маляўнічы паказаны новыя кравяды сучаснай калгаснай вёскі.

Максім Танк у новых вершах расказвае з глыбокім пацудым і патхненнем аб тых велізарных перамогах, што дасягнуў беларускі народ за апошнія гады.

Паэт Пятро Глеба закончыў вялікую вершаваную п'есу «Свята з усходу»—аб стварэнні Беларускай савецкай дзяржавы. У п'есе з вялікай любоўю паказаны вобразы правядыроў і арганізатараў савецкай дзяржавы, геніяў чалавечтва — Вадзіміра Ільіча Леніна і Іосіфа Вісарыявіча Сталіна, а таксама ратых рабочых, якія пад кіраўніцтвам бальшавіцкай партыі вялі барацьбу ў Беларусі супроць контрарэвалюцыі за ўмацаванне савецкай улады. У п'есе адлюстравана песная дружба беларускага народа са сваім старэйшым братам — рускім народам. Над пастаноўкай п'есы працуюць тэатры імя Янкі Купалы і Якуба Коласа. На гэтую-ж тэму драматург Міхась Клімковіч стварыў п'есу пад назвай «Усё ўлада советам». М. Клімковіч напісаў таксама некалькі новых баек на міжнародныя тэмы.

Значнае месца ў творчасці беларускіх пісьменнікаў займае тэма абароны нашай Радзімы, у асаблівасці — паказ гераічных подзвігаў беларускага народа ў дні Вялікай Айчыннай вайны. Гэтай тэме прысвяціў свой раман Міхась Лынькоў. Частка твора ўжо надрукавана пісьменнікам у часопісе «Полыман». У гэтай частцы пісьменнік расказвае аб першых днях барацьбы з фашысцкімі акупантамі.

На гэтую-ж тэму стварыў цікавую аповесць малады беларускі празаік Іван Шамякін — «Глыбокая пільна». У ёй адлюстравана барацьба беларускага народа супроць німецкіх акупантаў. Аповесць з'яўляецца адным з лепшых твораў у беларускай літаратуры на тэму партызанскай барацьбы.

Вялікую цікавасць уаўляе сабой наяду-на закончаны твор Героя Савецкага Саюза

«За родную Беларусь». Мастак У. Сухаворхаў. Фотарапрадучыня Г. Бугаенкі.

В. Лівенцава — «Беларускія сыны» ў літаратурнай апрацоўцы Р. Няхая.

Над новым раманам «У агні» працуе пісьменнік Ілья Гурскі. Героямі яго рамана з'яўляюцца камуністы-падпольшчыкі і воіны франтавікі.

Празаік М. Ткачоў, які наядуна прывяты ў Саюз пісьменнікаў, закончыў свой першы раман «Агні Сожа». Малады аўтар, які сам з'яўляўся ўдзельнікам партызанскай барацьбы, расказвае ў сваім творы пра подзвігі простых савецкіх людзей, што вялі насыпную барацьбу з ворагам на часова-акупіраванай савецкай зямлі.

Аб Вялікай Айчыннай вайне напісаны новыя п'есы нашымі драматургамі. Цікавая п'еса К. Крапівы — «3 пародам», ужо пастаўлена на сцэне тэатра імя Янкі Купалы. Зараз тэатр рыхтуе да пастаноўкі п'есу А. Кучара «Гэта было ў Мінску», у якой будучы паказаны партызаны-падпольшчыкі.

Разам з тым, тэма стваральнай працы беларускага народа ў пасляваенныя гады займае ў нашай літаратуры сваё вядучае месца. Да твораў, прысвечаных пасляваеннаму будаўніцтву, належыць раман «Пад мірным небам» — А. Стаховіча, аповесці «Пёлае дыханне» — М. Паслядовіча, «Гартаванне» — А. Кулакоўскага, «Вяснянка» — Т. Хадкевіча, п'еса маладога драматурга В. Палескага — «Песня нашых сэрцаў», аповядаў і нарысы Я. Брыля, П. Кавалева, І. Грамовіча, І. Мележа і інш.

Да 30-годдзя рэспублікі І. Мележ выдаў кнігу пра пасляваенную калгасную вёску — «Гарачы жыццё» і цяпер працуе над вялікім творам «Мінскі напрамак» пра гераізм савецкіх воінаў у гады вайны.

Тэме рэвалюцыйнай барацьбы працоўных былоў заходняй Беларусі прысвяціў новы твор Піль Пестрак — «Сустрэнемся на барыкадах».

Сярод разнастайнай тэматыкі беларускай літаратуры асобнае месца займаюць творы А. Міронава. Добра вядомыя жыццё савецкага Запалар'я, пісьменнік праўдзіва і маляўніча адлюстроўвае ў сваіх творах гэты далёкі куток Савецкага Саюза.

З вялікім творчым уздымам працуюць над напісаннем новых твораў і маладыя пісьменнікі. Многія з іх, як А. Бачыла, А. Васілевіч, М. Гамолка, М. Аўрамчык, П. Чарны, Н. Гарулёў, У. Корбан і іншыя, закончылі да 30-годдзя БССР свае новыя творы, якія гавораць аб б'еспрэчным і далейшым творчым росце іх аўтараў.

Асабліва вялікі творчы твор паказаў за апошні час празаік Я. Брыль і паэты А. Валюжін, К. Бірэнка і М. Калачынскі. Гэта тым маладыя сілы, якія прышлі ў беларускую літаратуру са значным жыццёвым вопытам, нясуць жыццётворчы струмень у літаратуру.

Са значным дасягненнямі сустраваюць свята і дзеячы мастацтва Беларусі.

Творы лепшых беларускіх скульптараў у першую чаргу прысвечаны арганізатару і стваральніку беларускай дзяржавы І. В. Сталіну, бальшавіцкія клопаты якога далі магчымасць беларускаму народу ўзняцца на небывалую яшчэ ў гісторыі ступень свайго развіцця.

Двойчы лаўрэат Сталінскай прэміі, скульптар Заір Азгур заканчвае манументальны скульптурны вобраз правядыроў нашай партыі і народа—Вадзіміра Ільіча Леніна і Сталіна са скульптарам Глебаў — Генералісімуса Іосіфа Вісарыявіча Сталіна. Апрача гэтых вядзеных работ З. Азгур стварыў некалькі скульптурных партрэтаў, а Глебаў—кошную статую Героя Савецкага Саюза генерал-маёра Даватара, які загінуў у баях за нашу Радзіму.

Скульптар А. Бембель стварыў скульптурную фігуру Героя Савецкага Саюза А. Матросова. А. Груба заканчвае скульптурную групу «І. Сталін на фронце Айчыннай вайны».

Старэйшы беларускі скульптар М. Керзіч заканчвае скульптурны партрэт народнага артыста СССР Г. Глебава і народнай артысткі БССР, дэпутата Вярхоўнага Савета БССР І. Ждановіч.

Малады скульптар С. Селіханаў закончыў свае працы «За гора сцяга» і «Вызваленне».

Заслужаны дзеячы мастацтва І. Ахрэмчык і Я. Зайцаў ствараюць цікавыя мастацкія палотны, прысвечаныя векапопым дням барацьбы беларускага народа за сваё вызваленне ад нямецкіх акупантаў. І. Ахрэмчык напісаў карціну «І. Сталін прымае беларускіх партызан», у якой паказаны слаўны вобраз правядыра народаў таварыша І. В. Сталіна і яго бліжэйшага саратніка — В. М. Малаўя і К. Я. Варашчыкаў.

Карціна Я. Зайцава «Непакаронны» адлюстроўвае гераічны вобраз непахіснага і вольнага савецкага чалавеча-воіна. У другой сваёй карціне, «Парад партызан», мастак паказвае вобразы народных месціцаў.

Шмат твораў беларускія мастакі прысвяцілі тэме пасляваеннага аднаўлення рэспублікі. На рэспубліканскай выстаўцы будуць прадстаўлены карціны «Аднаўленне Мінска» (М. Манасзон), «На Асінторфе» (Дучыц), «Аўтазавод», «Трактарцы» (Л. Лейтман), «Балгасны статак» (К. Касмачоў) і рад іншых.

Народны мастак БССР А. Вальніцкі-Бірула прадстаўляе на юбілейную выстаўку свае пейзажы, напісаныя ім у мінулым годзе ў Беларусі.

За гады Айчыннай вайны і пасля вайны заслужаны дзеяч мастацтва БССР Ф. Мадораў стварыў многа партрэтаў беларускіх партызан, якія таксама будуць экспанаваны на юбілейнай выстаўцы.

Глыбокім пацудым любі да Радзімы прысягнуў шматлікія пейзажы аднаго са старэйшых мастакоў БССР, заслужанага дзеяча мастацтва В. Кудрэвіча.

Палёная і вялікая праца праароблена беларускімі кампазітарамі ў азнаменаванне слаўнага юбілея.

Больш 60 твораў напісалі яны да юбілейнай даты. Кампазітары Я. Цікоцкі, А. Багатыроў, В. Залатароў, П. Падкавыраў закончылі буйныя музычныя творы, прысвечаныя вялікай гаданіе беларускага народа. Самы буйны з гэтых твораў — 3-я сімфонія кампазітара Я. Цікоцкага, прысвечаная 30-годдзю БССР. Сімфонія складаецца з чатырох частак, кожная з якіх з'яўляецца музычным адлюстраваннем пэўных этапаў барацьбы беларускага народа за сваё будучыню, за росквіт савецкай сацыялістычнай рэспублікі.

Кампазітар В. Залатароў напісаў балет «Князь-Возера» на матывах беларускай народнай легенды. Балет будзе паказаны ў дні свята. Акрамя балета кампазітар напісаў «Фантазію» для сімфанічнага аркестра, пабудаваную на песенных і танцавальных народных матывах.

Велікую кантату «Беларусь» па словы Я. Купалы, П. Броўкі і П. Труса стварыў кампазітар Багатыроў.

Музычныя і песеннае мастацтва БССР узабагацілася да 30-годдзя новымі творами беларускіх кампазітараў.

Творчымі дасягненнямі сустраваюць свята беларуская дзяржаўніцкая праўдзіна і тэатральнае мастацтва. З 1 па 10 студзеня адбудзецца юбілейная дэкада лепшых паставак рэспубліканскіх тэатраў БССР. Тэатры пакажуць спектаклі па п'есах беларускіх драматургаў і драматургаў братніх рэспублік. У репертуар юбілейнай дэкады ўключаны спектаклі «Канстанцін Заслонаў», «Паўлінка», «Вялікая сіла», «Несперка», «Маскоўскі характар», «Партызаны», «Хто смецца апошні», «За тых, хто ў моры», «Апошні», «Гэта было ў Мінску» і некаторыя іншыя. Абсалютна тэатры пакажуць у гэтыя дні лепшыя савецкія п'есы. Тэатр імя Я. Коласа сустрапае свята прагерай «Песня нашых сэрцаў» — В. Палескага.

Дасягненні нашых пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, артыстаў сведчаць пра велізарны росквіт сацыялістычнай культуры беларускага народа.

Толькі ў савецкай краіне пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі магчымы так творчы рост народных талентаў, дзе партыя і ўрад працягваюць паўдзяцельна свае клопаты аб дзеячах літаратуры і мастацтва, дапамагаюць у творчым росце. Але нельга снімацца на дасягнутых поспехах.

Перад нашымі работнікамі літаратуры і мастацтва яшчэ стаяць велізарныя заданні па стварэнні новых высокакачэсных высокамастацкіх твораў, якія-б яшчэ больш паліўнай і мастацкай выразнасцю адлюстравалі ўсю веліч нашага часу.

Мы ўпэўнены, што нашы дзеячы літаратуры і мастацтва поўнасьцю справяцца з ускладненымі на іх пачэснымі абавязкамі дадуць нашаму народу яшчэ больш новых выдатных твораў, уздымуць нашу літаратуру і мастацтва да новых звышчых вышынь савецкай культуры.

Пімен ПАНЧАНКА СТАЛІНСКІЯ СЛОВА

Не ведаю: песня, ці назва.
Не ведаю: хто і налі—
Ці першымі травы і ярасі
Аб гэтым звянец пачалі;

Ці сосны, якія сталі
Абала чыгункі ў той дзень,
Пачута раскальхалі
Паміж беларускіх людзей...

У месцы май з Борліна,
У першымі травы і ярасі год,
Праз пушчы, бары і даліны
Імчаўся цягнін на ўсход.

Пад сонцам гарачым радзімы,
Над сінімі стужкамі рэн,
Вяртаўся наш самы любімы,
Мудраўшы за ўсіх чалавек.

Стаяў ля вака ў задуменні,
Суровы ад вольных дум,
І ранак абсыпаў прамонем
Яго залатую зялёну.

Ён бачыў пад кожным адном
Дняпроўскі і німанскі стром
Разбіты ўшчэнт шалонны
З прахлятым берлінскім таўром.

Ляжалі падбітыя танкі,
Забывшы пра ярасць сваю,
З рубцамі ад куляў партызанскіх,
І Сталін сказаў: «Пазнаю».

Ён мінскі бачыў руіны,
Разбураныя Оршы муры,
Усю нашу бачыў краіну —
Палётні яе і бары.

Сляды ад страшных пажараў,
Сляды ад крывавак падзей,
Ён бачыў адрытыя твары
І мінскі вочы людзей.

Якія савецкай уладзе
Аданы ў жыцці і бая,
Якія ніколі не здрадзяць
І Сталін сказаў: «Пазнаю».

Пачулі гаі і дубровы,
Благіты нябёсаў і вод
Башкоўскія шчырыя словы
Пра наш беларускі народ.

Сказаў: «Беларусь заслужыла
У шчасці і радасці жыць».
Пра гэта легенды зламалі,
Якімі народ дараніць».

Мы гэтыя словы панеслі
Па нівах, па сцягах лясных,
Як заклік на подзвіг, як песню
Той бурнай і мірнай вясны.

Куды яго глянулі вочы,
Зямля акрыла ад ран,
З зямляным палілкам змрочных
У новыя хаты сялян.

Дзе мудрыя словы апалі,
Узняліся з руін гарады,
Заводы-гіганты ўсталі,
Наўсцяж званілі сады...

Нам слоў не забыць тых да смерці!
І радаснай з году у год
Са Сталіным мудрым у сэрцы
Жыць будзе наш мужны народ.

ПАЗНАЮ КРАЙ СВОЙ

Палотны боляць на росах чыстых
І ясным сонцам абаграваюць,
Пад песні ціхія ўрачыста
Дзяц

НАРОДНАЯ ТВОРЧАСЦЬ

(На рэспубліканскім аглядзе мастацкай самадзейнасці)

... Пачулася бадзёра, баявая партызанская песня. І гэту знаёмую мелодыю кампазітара Захарова зусім яшчэ нядаўна можна было пачуць у беларускіх асях, вёсках, па дарогах... Яна напамінае пра славыныя народныя месціны — беларускіх сьвіноў, адважных партызан.

Так пачалося выступленне самадзейнага ансамбля Магілёўскай прамкааперацыі. Кіраўнік ансамбля Б. Баранаў у літаратурна-музычным мантажы «Радзіма савецкай май» праз папулярныя сучасныя песні, вершы, танцы, пантаніму здолела цікава паказаць карціну барацьбы нашага народа ў дні Вялікай Айчыннай вайны і жыццё ў мірны пасляваенны час.

Тэма савецкага патрыятызма з'яўляецца дэмануючай не толькі для творчасці Магілёўскага ансамбля, але для ўсіх харавых калектываў, якія выступалі на рэспубліканскім аглядзе мастацкай самадзейнасці, прысвечаным 30-годдзю Савецкай Беларусі.

Хор Ганцавіцкай хаты-чытальні (Пінская вобласць) пад кіраўніцтвам настаўніка А. Чапчыца пачаў сваё выступленне з беларускай народнай песні «Падзяка Сталіну», у якой вельмі ярка выказана любоў і адданасць народа савецкай Радзіме, выказана ўсенароднае дзякуй Сталіну і большавіцкай партыі.

Беларускія народныя песні ў выкананні гэтага-ж хора — «Калінка-малінка» і «Ой, у полі крынічанька» — раскрываюць характэрныя прыроды нашага краю, сведчаць аб багатым народнага мелася, аб выключнай глыбіні пачуццяў, якія захаваны ў гэтых песнях.

Цёпла на аглядзе быў сустрэты малады калектыв Васілевіцкага раёна (Палескай вобласці), дзе кіраўніком Б. Анісімаў. Асноўнай тэмай іхняй праграмы было — паказ шчаслівага калгаснага жыцця. Аб гэтым сведчаць і прыпеўкі пра калгас імя Сталіна, і калгасная песня на тэст удзельніцы хора Боханавой (музыка кампазітара Н. Сакалоўскага). Побач з сучаснымі песнямі мы сустрэлі новыя творы, якія нарадзіліся непасрэдна ў ансамблі, і гэта дае магчымасць меркаваць, што перад намі сапраўдны творчы калектыв. Проста, але ўпэўнена гучаць словы:

Наш калгас —
Шчасце, радасць у нас...

Тут-жа, сярод удзельнікаў самадзейнасці, мы бачым Героя Сацыялістычнай Працы Е. Кухараву і рад іншых выдатных калгасніцаў Палесся, узнагароджаных ардамі і медалямі за ўзорную працу. Яны могуць добра працаваць і культурна адпачываць.

Значны поспехі назіраюцца і ў такіх славуных харавых калектывах, як Азёршчынскі (Рэчыцкі раён, Гомельская вобласць) і Вялікае Палессе (Ляхавіцкі раён, Баранавіцкая вобласць).

Кіраўнік Азёршчынскага хора Т. Лапціна лічыць сваім абавязкам прапагандаваць тэму песні, якія знайшлі прызнанне сярод нашага народа. Сучасная песня заўсёды была жаданым гасцем у Азёршчынскім хоры. Восем гэтаму пудоўна народныя песні памага часу, якія былі выкананы на рэспубліканскім аглядзе: «Сонна яснае нам свеціць», «Песня аб Сталіне» і калгасная песня. Дзве першыя прысвячаюцца працы: сіла калектывнай працы — тэма трапій песні.

З новымі песнямі выступаў і хор вёскі Вялікае Палессе. Кіраўнік яго Г. Пітовіч запісаў і атрымаў новую партызанскую «Песню пра Заслонава», якая ўспэўна гераічных беларускіх народных мет'яў, сапраўдных народных герояў. Выдуцаецца і другая беларуская народная салдацкая песня — «З далёкіх краёў». З не-

кагорым адценнем гумару і з лірычным пранікнёнасцю выканана «Балада пра дзючыну», у якой спалучаны м'ялыя некалькіх дзючых песень, што характарызуюць долю жанчыны ў мінулым.

Даволі ўпэўнена і зладжана праспяваў дзве песні пра Сталіна хор калгаса «Новае жыццё», Тураўскага раёна, Палескай вобласці.

Прыгожа пругчалі сучасныя песні, якія карыстаюцца шырокай вядомасцю сярод нашай моладзі, у выкананні калектываў — швейцкай фабрыкі імя Крупскай, прамкааперацыі (г. Мінск), Віцебскай прамкааперацыі, Бабруйскага аўтааўтэхнікума і інш.

Аб росце вакальнай культуры сведчыць і выступленне квартэта студэнтаў Мінскага медыцынскага інстытута і жаночага квінэта Баранавіцкага Дома народнай творчасці. Аб асобных спеваках — М. Карчагінай, В. Давідзенку (горад Баранавічы), Калеснік (Пінес) — можна сказаць, што яны знаходзяцца на ўзроўні прафесійнай папулярнасці. Аднак, неабходна параіць, каб для сваіх выступленняў яны выбіралі больш арыгінальны рэпертуар.

Работнік Шаркоўшчынскага райкома КП(б)Б Палескай вобласці Самарадаў добра выканаў песню «Чырвоная плошча», напісаную настаўнікам з Шаркоўшчыны Арабцом.

Значны музычны здольнасці — адчуванне рытму, тонкі слых, прадэманстраваны вучань Крупскай краеведчай школы (Мінская вобласць) Кулікаў, які лёгка і даволі прыемна выканаў песню «Добры дзень, Масква».

Разнастайныя нумары былі прадстаўлены на аглядзе і музычны жанр. Тут перш за ўсё хочацца адзначыць пымбальны аркестр Маладзечанскай вобласці.

Ужо на тэмы беларускіх народных танцаў кіраўнік А. Дзяржа паказаў сябе даволі спрыткіраваным музыкантам. Пераход ад аднаго танца да другога, гарманізацыя танцаў, прыстасаваная да спецыфікі ным бал, сыгранасць аркестра сведчаць аб значнай працы як кіраўніка, так і ўсёго калектыва. Культура выканання гаворыць аб любові, з якой ставіцца аркестранты да беларускага народнага інструмента — цымбалаў.

Упершыню на рэспубліканскім аглядзе выступілі духавы аркестр (калгаса «Новае жыццё», Бялыцкага раёна). Не глядзячы на тое, што гэты ансамбль складаецца з дзесяці духавых інструментаў, але гучанне яго даволі выразнае. Брыгадзір Карпук паказаў, што нават пры малым складзе аркестра можна дасягнуць зладжанасці ігры і добрага гучання.

Са струнных аркестраў вылучыліся домрава-баладачны аркестр клуба імя Леніна (Гомель) — кіраўнік П. Лапцік, Віцебскага раённага Дома культуры (Баранавіцкая вобласць) пад кіраўніцтвам Юрасава, які выканаў беларускі народны танец кампазітара Р. Пукета, «Непапалітаскую песню» Чайкоўскага і беларускую народную польку «Янка».

Падзвычай прыгожа гралі на жалейках Н. Астрэйка (Капыльскі раён) і селянін Грачыха з Баранавіцкай вобласці.

З танцавальных калектываў найбольшым поспехам карыстаўся ансамбль чыгуначнікаў клуба імя Леніна (Гомель) пад кіраўніцтвам А. Рыбальчанкі. Ім было паказана тры праграмы рускіх, украінскіх і бе-

ларускіх танцаў. Кожная з іх пабудавана як асобная танцавальная карцінка. Лепшая з іх — танец на украінскіх тэм, дасціпны і эмацыйны. У беларускіх танцах — «Юрчка», «Полька» і «Лявоніха» — пастапоўшчыку не ўдалося выйсці за межы традыцыйных танцаў. Аднак, не глядзячы на пасобныя недахопы, танцоры выкавалі кожны нумар з вальмікам захваленнем і зладжанаасцю.

Надзвычай цікавы маладоў танца «Лявоніха» ў выкананні калектыва Высокаўскага Дома культуры (Брэсткая вобласць). Кіраўнік В. Каспяневіч пазбегла тэрафарэты, бо падшыла творча да пастапоўкі беларускага народнага танца. У адным танцы яна здолела даць пэўную карціну народнага гуляння моладзі.

Цікава таксама пастаўлены рускі танец у гродзенскім танцавальным калектыве кіраўніком Л. Дзянка.

На аглядзе было паказана некалькі арыгінальных нумароў (Буяшоў — Магілёў, браты Ржэўцкія і Булай — Барысаў і інш.), што з'яўляюцца сведчаннем цікавасці ўдзельнікаў самадзейнасці да цыркавога жанра мастацтва.

Неабходна адзначыць, што мастацкая самадзейнасць да 30-годдзя БССР прыходзіць з вальмікам дасягненнямі. Гэта асабліва ярка было прадэманстравана на рэспубліканскім аглядзе. І вельмі шкада, што журы не здолела заключыць канцэрт пабудаваных, каб ён паказаў усе гэтыя дасягненні — коратка, лаканічна, выявіўшы найбольш характэрнае з народнай творчасці, а не ўсё, што было прывезена ў Мінск, каб на заключнаму канцэрце можна было меркаваць, чаго дасягнула кожная вобласць.

З. КАСТРЫЦКІ.

Мастак А. Гугель — «Сенянос».

Фотарэпрадукцыя Г. Бугаенні.

Перад адкрыццём Рэспубліканскай мастацкай выстаўкі

Мастацкі Совет Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР закончыў адбор экspanатаў на юбілейную выстаўку, прысвечаную 30-годдзю БССР.

У тэатры оперы і балета выдудца падрыхтоўчыя работы па афармленню і экспаніцыі выстаўкі.

Тры раздзелы выстаўкі прысвячаюцца асноўным тэмам: Ленін і Сталін — арганізатары беларускай дзяржаўнасці, Вялікая Айчынная вайна, аднаўленне і сацыялістычнае будаўніцтва рэспублікі.

У раздзел «Ленін — Сталін — арганізатары беларускай дзяржаўнасці» ўвойдуць скульптурныя партрэты: «В. І. Ленін» — З. Азгура, «І. В. Сталін» — З. Азгура і А. Глебава.

Удзел у барацьбе за стварэнне беларускай дзяржаўнасці саратніцаў вальмік правадароў — гг. Я. Свардлова, С. Арджанікідзе, М. І. Кадзіна, А. Мяснікова, І. Валадарскага — адлюстраваны ў вальмік палотнах: «Выступленне Я. М. Свардлова першым Усебеларускім з'ездам Саветаў» — Х. Ліўчыца, «І. В. Сталін і С. Арджанікідзе ў штабе Рэвалюцыйнага Заходняга фронту ў г. Смаленску ў 1919 г.» — С. Красоўскага, «Выступленне А. Мяснікова на 2-м з'ездзе прадстаўнікоў салдацкіх арганізацый Заходняга фронту 20 лістапада 1917 года» — А. Броўка, «М. Калінін сярод беларускіх партызан у 1919 годзе» — М. Беляніцкага і ў многіх другіх прадстаўленых на выстаўку работах.

У экспаніцыйным раздзеле «Вялікая Айчынная вайна» ўвойдуць творы, якія ўвасобілі героіку Савецкай Арміі і самаадданую барацьбу беларускіх партызан: скульптурнае кампазіцыя З. Азгура — «Генералісімус І. В. Сталін», скульптурная група А. Груба — «І. В. Сталін на фронце Вялікай Айчыннай вайны»; скульптурныя партрэты прадстаўленых палкаводцаў: юнная статуя Героя Савецкага Саюза генерал-майора Л. Даватара работы А. Глебава, партрэдвойчы Героя Савецкага Саюза палкоўніка П. Батова — З. Азгура. Вобразы мужных герояў-ваінаў Савецкай Арміі ўвасоблены ў работах А. Бембеля — «За Савецку Радзіму», у партрэдзе «Герой Савецкага Саюза Аляксандр Матросаў», у скульптурных групах С. Селіханова — «За гонар спяга», «Вызваленне» і ў радзе жывапісных твораў — «Перадача базой зброі» — Х. Ліўчыца, «Сувораўца» — М. Беляніцкага і інш.

Тэма партызанскай барацьбы беларускага народа прысвечана вальмікам палатнаў мастакаў А. Глебава, А. Ушакоў, М. Калачынскі і інш.

Вальмікі поспехаў дасягае беларуская мастацкая проза. Змітрок Бядуля напісаў апавесці «Набліжэнне», «У дрымучых лясах» і іншыя творы, у якіх з уласцівай яму паглядальнасцю і чулай цеплынёй паказаў дружбу працоўных людзей.

Кузьма Чорны сваімі раманами «Люба Лужанская» і «Трэпанне пакалення», прысвечанымі перахаванню чалавека ў працэсе сацыялістычнай працы, паказалі пачатак стварэнню ў беларускай савецкай літаратуры манументальных твораў мастацкай прозы.

У гэтым-жа кірунку працаваў высока-таланавіты Эдуард Самуйлавак, які даў нашаму чытачу п'есу «Пагібел вайны» і раман «Будучыня». Гэтыя яго творы характарызуюцца шырокім ахопам падзей, ірадыізмам і тонкім псіхалагічным рысункам, глыбокай ідэйнай насычанасцю.

Раман «На чырвоных ляхах», апавесць «Міколка-паравоз» і рад апавяданняў, сабарных у зборніках «На вальмік хваці», «Сустрачэнні» і іншых, напісаў Міхась Лынькоў. Шчырае пачуццё і глыбокая зацікаўленасць да лёсу і думкі чалавека, уласцівы таленту пісьменніка, праявіліся ў гэтых творах з асаблівай сілай.

Раман «Мядзведзічы» напісаў Кандрат Крапіва. Аднак, асноўную сваю ўвагу пісьменнік аддаваў на ўсе апошнія гады драматургіі. І з імем Кандрата Крапівы звязана стварэнне манументальнай беларускай савецкай драматургіі. Яго п'есы «Канец дружбы», «Партызаны», «Хто смеецца апошні» ўвайшлі ў сталы рэпертуарны фонд нашых тэатраў. Ацэньваючы іх, мы не можам не адзначыць драматычнае канфілікт, востры і дасціпны дыялаг — вольны характэрнае творчую манеру драматурга. П'есы Крапівы насычаны глыбокім ідэй-

І. Ахрэмчыка — «І. В. Сталін прымае беларускіх партызан», Я. Зайцава — «Перад партызанамі», В. Ціркві — «Непазораны», А. Шыбіна — «Пемцаў вядуць», Я. Шыбіна — «Дармаго Мавсвы партызанам», І. Давідовіч — «Беларускія партызаны», У. Сухаверхава — «За родную Беларусь», П. Гаўрыленкі — «На партызанскім аэрадроме».

Шырокае асветленне на выстаўцы атрымала тэма пасляваеннага будаўніцтва: «Аднаўленне горада Мінска» — М. Манасона, «На Асінторфе» — Н. Дучына, «На торфазаводе» — А. Шаўчэнік, «Дэса-распрацоўкі ў Халопеніцкім леспрамгасе Мінскай вобласці» — С. Лі, «Аўтазавод», «Трактарны завод» — Л. Лейтмана, «Савецкая вуліца ў горадзе Мінску» і «Бабруйскае дэкаамбінат» — С. Рамава, «Калгасны статак» — К. Касачова і другія. Партрэты мастакоў: З. Азгура, І. Ахрэмчыка, Я. Зайцава, М. Керіна, П. Паўлюскага, П. Яліча, Смірыдзінскага — паказваюць знатных людзей Савецкай Беларусі, кіраўнікоў партыі і ўрада, Героёў Сацыялістычнай Працы, дзеячоў мастацтва і літаратуры.

Рад пейзажаў — заслужанага дзеяча мастацтва У. Кудрэвіча, мастакоў В. Ціркві, А. Шыбіна, Н. Дучына, Л. Лейтмана, В. Малкіна адлюстравваюць прыроду роднай Беларусі.

На юбілейнай выстаўцы прымаюць удзел народны мастак БССР Бяльміцкі-Бірдэ і мастак Ф. Мадораў.

Мастацкім Саветам прынята вальміка кодэкс работ мастакоў абласных цэнтраў рэспублікі: Д. Парохіна, І. Пушкова, Ф. Марозава (г. Гродна), М. Максімава, Я. Радзюльскага (г. Баранавічы), Шылава, Салавей, Беран (Магілёў) і інш.

На выстаўцы ўпершыню ўдзельнічаюць выхаванцы Віцебскага мастацкага вучлішча, маладыя мастакі, якія закончылі ў гэтым годзе Акадэмію мастацтваў: Воранаў — карціна «Сталіні ройд» і Зуеў — «Песня».

Апрача работ апошніх год, на выстаўцы будуць паказаны творы нашых мастакоў, якія былі напісаны да вайны. Гэтыя творы перавезены з Масквы, дзе яны былі экспаніраваны на выстаўцы «Нашы дасягненні за 20 год» у 1940 годзе.

А. АЛАДАВА,
дырэктар Рэспубліканскай мастацкай выстаўкі.

Хор калгаса імя Сталіна, Васілевіцкага раёна, Палескай вобласці. (Кіраўнік Б. Анісімаў).

Фота Г. Бугаенні.

Пятро ГЛЕБКА

ЗА ТРЫЦЦАЦЬ ГОД

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя прынесла народам Расіі пэўнае сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне. Каронным чынам змяніўся гістарычны лёс Беларусі. Беларускі народ упершыню атрымаў сваю дзяржаўнасць.

У выніку гэтых вальмік перамог, атрыманых пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі, у выніку ўстанавлення савецкай улады і перабудовы ўсяго нашага жыцця на сацыялістычных пачатках былі створаны самыя спрыяльныя ўмовы для развіцця беларускай савецкай літаратуры, нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па змесце.

Комуністычная партыя большавікоў Беларусі пад кіраўніцтвам Усеазаважнай Комуністычнай партыі большавікоў правяла за гады савецкай улады вельмі арыгінальную работу па вырашчванню і выхаванню кадраў савецкай інтэлігенцыі, у тым ліку і кадраў беларускіх савецкіх пісьменнікаў.

Савецкая ўлада стварыла для развіцця літаратуры і багаты матэрыяльны асновы, арганізаваўшы дзяржаўны выдавецтва, тэатры і кінастудыі.

Вялікі сацыяльны пераўтварэнні, індустрыялізацыя нашай краіны і калектывізацыя сельскай гаспадаркі змянілі вольні Беларусі і пашырылі круг беларускай літаратуры. Вучанне Леніна і Сталіна ўзброілі яе самымі перадавымі творчымі метадамі — сацыялістычным рэалізмам. Сталінская дружба народаў адкрыла ёй выхад на ўсеазаважны арэну.

У гэты год, пры глыбокім і арганічным плённым уплыве на творчасць беларускіх пісьменнікаў вальмік класічнай і сучаснай рускай літаратуры, абумовіла шпаркі і бурны рост беларускай савецкай літаратуры.

Развіццё нашай літаратуры адбылася ў жорсткай і бязлітаснай барацьбе з за-

адаюць барацьбе за напісанне глыбокіх і прадзвіжных мастацкіх твораў, якія паказвалі б новае, савецкае жыццё беларускага народа.

Аднаўленне старога, капіталістычнага свету і стварэнне свету сацыялістычнага і з'яўляецца асноўнай ідэяй іх творчасці.

Кандрат Крапіва выступае з вострай сатырай, накіраванай супроць высокай адсталасці і забавонаў і бязлітасна бічуе ворагаў народа, шлодніцаў, кар'ерыстаў і іншых працівіцтваў (зборнікі «Асцё», «Крапіва», «Людзі-суседзі»).

Малады, поўны гарачых пачуццяў і персена Паўлюк Трус уключае ў сваіх творах амагароў за Кастрычнік і героіў грамадзянскай вайны. У пазме «Дзесяты падмурок» ён паказвае змрочныя мінулыя часы Беларусі, з захваленнем гаворыць аб яе сучасным і гораха марыць аб яе вальмік індустрыяльным будучым.

Творы Кузьмы Чорнага гэтага часу такія, як зборнікі апавяданняў «Хвоі гавараць», «Веравёныя ноты» і іншыя, расказваюць нам аб утаржэнні ў сацыяльны ўклад і побыт вёскі магутных подыхаў сацыялістычнай рэвалюцыі. Пісьменнік паказвае згубную ўладу прыватнай уласнасці над чалавекам і імкнецца адлюстравачы гэты новы рысы, які з'явіліся ў характары савецкага чалавека.

Гэтыя-ж праблемы, але на іншым матэрыяле, ставіць у сваіх творах і Міхась Лынькоў. У яго стары ганевны свет паказваецца ў яшчэ больш начварныя праявы, але і матывы новага жыцця гучаць больш моцна. Пору з селянінам у творчасці Лынькова героем выступае таксама і рабочы, і гімн вольнай чалавечай працы — складзе галоўную адзнаку лепшых твораў Лынькова.

Пафас барацьбы і будавання, усцудленне нашых перамог, закілік да наступнага поспеху наперад вызначаюць таксама ўжо самыя першыя творы Пятруса Броўкі. Беларуская савецкая літаратура ўступіла ў перыяд паступу сацыялізма на ўсім фронце ідэйна акрэсленай і загартаванай,

Поспехі сацыялістычнай індустрыялізацыі і калектывізацыі сельскай гаспадаркі абумовілі яе далейшы рост і росквіт. Яны вызначылі сабой пачатак яе новага этапу. Выключную ролю ў гэтым адыраае настаўна ЦК ВКП(б) аб перабудове літаратурна-мастацкіх арганізацый і ўтварэнні адзінага Саюза савецкіх пісьменнікаў. Важнейшае значэнне для далейшага росту савецкай літаратуры мела мудрае вымячэнне і абгрунтаванне таварышамі Сталіным метада сацыялістычнага рэалізма як асноўнага метада савецкай літаратуры.

Ад пачатку трыццаціх гадоў і да самай Айчыннай вайны тэма сацыялістычнага будаўніцтва ў горадзе і вёсцы з'яўляецца асноўнай тэмай беларускай савецкай літаратуры. Героем апавяданняў і лірычных твораў становіцца актывіст будаўніц сацыялізма. Свае лепшыя вершы нашы паэты прысвячаюць вальмікам правадароў народаў таварышу Сталіну і яго верным саратнікам. Пафас творчай працы і барацьбы за перамогу сацыялізма, радасць гэтай перамогі, запісанай залатымі літарамі ў Сталінскай Канстытуцыі, высокая патрыятычная пачуццё горадасці за сваю савецкую Радзіму — вось тэмы пачуццяў, якія праявіліся лепшымі твораў беларускай літаратуры трыццаціх гадоў.

На ўсё сваю пырыню і веліч разгортваюцца ў гэтыя гады магутны талент Янік Кунава. Пад гэты час паэт піша такія свае творы, як зборнікі вершаў «Беларусі арданаснай», «Песня будаўніцтва», «Ад сарца», сярэд якіх паэма «Над ракой Арасай», вершы «Дыктатура працы», «Сыходзіш, вёска, з яснай явю» і іншыя.

З твораў такога-ж глыбокага значэння і сілы выступалі і другі народны паэт Беларусі — Язуб Колас, які напісаў у гэтыя гады зборнікі вершаў «Пад сталініскім сонцам», «Нашы дні» і апавесці «Адшчапенне» і «Дрыгва».

Поўнакроўны вобраз новага чалавека — будаўніц сацыялізма стварае ў сваіх мастацкіх кнігах «Прыход героя», «Вясна радзімы», «Капырня» і інш.) Пятрус Броўка. Поўныя сапраўднага лірызма і вы-

сокага пафасу піша вершы і паэмы Аркадзь Буяшоў («Гарбуць», «Хлопцы апошніх вайны», «У зялёнай дуброве»).

У гэты-ж час у пазію прыходзіць новыя маладыя паэты: П. Панчанка, Э. Агіцкевіч, А. Зарычкі, В. Вітка, А. Астрэйка, А. Ушакоў, М. Калачынскі і інш.

Вальмікі поспехаў дасягае беларуская мастацкая проза. Змітрок Бядуля напісаў апавесці «Набліжэнне», «У дрымучых лясах» і іншыя творы, у якіх з уласцівай яму паглядальнасцю і чулай цеплынёй паказаў дружбу працоўных людзей.

Кузьма Чорны сваімі раманами «Люба Лужанская» і «Трэпанне пакалення», прысвечанымі перахаванню чалавека ў працэсе сацыялістычнай працы, паказалі пачатак стварэнню ў беларускай савецкай літаратуры манументальных твораў мастацкай прозы.

У гэтым-жа кірунку працаваў высока-таланавіты Эдуард Самуйлавак, які даў нашаму чытачу п'есу «Пагібел вайны» і раман «Будучыня». Гэтыя яго творы характарызуюцца шырокім ахопам падзей, ірадыізмам і тонкім псіхалагічным рысункам, глыбокай ідэйнай насычанасцю.

Раман «На чырвоных ляхах», апавесць «Міколка-паравоз» і рад апавяданняў, сабарных у зборніках «На вальмік хваці», «Сустрачэнні» і іншых, напісаў Міхась Лынькоў. Шчырае пачуццё і глыбокая зацікаўленасць да лёсу і думкі чалавека, уласцівы таленту пісьменніка, праявіліся ў гэтых творах з асаблівай сілай.

Раман «Мядзведзічы» напісаў Кандрат Крапіва. Аднак, асноўную сваю ўвагу пісьменнік аддаваў на ўсе апошнія гады драматургіі. І з імем Кандрата Крапівы звязана стварэнне манументальнай беларускай савецкай драматургіі. Яго п'есы «Канец дружбы», «Партызаны», «Хто смеецца апошні» ўвайшлі ў сталы рэпертуарны фонд нашых тэатраў. Ацэньваючы іх, мы не можам не адзначыць драматычнае канфілікт, востры і дасціпны дыялаг — вольны характэрнае творчую манеру драматурга. П'есы Крапівы насычаны глыбокім ідэй-

ным зместам. Гераізм народа, барацьба з класавымі ворагамі, вызваленне сялядасці ад перадыткаў мінулага, перамога людзей перадавага светапогляду над людзьмі адсталымі складаюць асноўны змест яго творчасці.

Шпарка развілася ў перадавыя гады і дзіцячая літаратура. Асабліва плённай была ў гэтым кірунку праца Янік Маўра і Алеся Якімовіча.

У перадавыя гады прыйшлі ў нашу літаратуру і зарэкамендалі сябе яе талентамі і арыгінальнымі пісьменнікамі маладыя пражанкі

Максім ТАНК

АДАМ МІЦКЕВІЧ

(Да 150-годдзя з дня нараджэння паэта)

150 год таму назад недалёка да Нава-
грудка, у Залесі, 24 снежня 1798 г., у
збоднёнай шляхецкай сям'і, нарадзіўся
адзін з выдатнейшых польскіх паэтаў
Адам Міцкевіч. Бацька яго пра-
цаваў у Навагрудку адрэкатам.

Пісаць А. Міцкевіч пачаў ужо будучы
студэнтам Віленскага ўніверсітэта. Праўда,
першыя творы (байкі) напісаны ў духу
модага тады французскага псеўдакласі-
цызма, ад уплыву якога паэт хутка вызва-
ляецца, кінуўшы выклік класікам:

Вера і пацудоў маёй за мяне
прамаўляюць,
Чым шкло мудраца і вока...

Пераход Адама Міцкевіча ў лагер ра-
мантыкаў не выпадковы. Яго пельга тлум-
чыць, як гэта рабілі ранейшыя буржуаз-
ныя біяграфы паэта, выключна знаёмствам
А. Міцкевіча з нямецкім сентыменталізмам,
з Шылерам і асабліва — нешчаслівым ка-
ханнем да Марыі, дачкі навагрудскага мар-
шалка Верашчакі, якую сваёй не згадзіўся
выдаць за беднага паэта. Усё гэта
магло быць толькі нейкай іскрай, але пры-
чыны ляжаць значна глыбей.

Часы, калі жыў Адам Міцкевіч, — часы
буржуазных рэвалюцый у Еўропе, навед-
зкіх не мог не закрануць тагачаснае поль-
скае грамадства. У асяроддзі гэтага гра-
мадства расла апазіцыя супроць феадалі-
стага прыгнёту. Надыходзіў час новых клас-
савых баў.

«Класіцызм і рамантызм», пісала Роза
Люксембург у сваім артыкуле, прысвечаным
Адаму Міцкевічу, — якія былі пера-
несены ў сферу мастацтва, — супярэч-
насці, што сутыкаліся ў эканоміцы і палі-
тыцы і хутка пасля гэтага перайшлі ў ары-
стэлі, у трэск выстраляў у паўстанчых біт-
вах».

Адам Міцкевіч шмат чытаў, працаваў
над сабой, шліфаваў сабе заходам паэзію і
глыбока разумее іх. Аб гэтым гавораць яго
шматлікія выступленні, публіцыстычныя
артыкулы, якія былі надрукаваны ў «Шлі-
граме польскім» і ў «Трыбуне народаў».

«...Прыніма маіх дум і надзей, — пісаў
ён паэзіяй, — ёсць моцная вера, што мы
жывем у часы вялікай перабудовы еўрапей-
скага парадку. Відавочна, што ўсе наставі-
ны, на якіх трымаўся сярэднявечны буды-
нак, падкапаны... Ігнэ стайць гэты гмах,
але ён рыне з першым паветравым ветру...
Досыць прыкладзі да зямлі вока: там у
тавернах нямецкіх, у фобургах парыхскіх,
даў у італьянскіх хатах чужыца адзін
гуд, які гаворыць аб надыходзячым змеж-
трэсці. Калі прыдзе бора: за год, ці праз
сгодню год, — для мяне гэтае пытанне не
ёсць: чую, што яна мусіць прысціць».

У 1822—23 гг. выйшлі першыя два
тамы паэзіі Адама Міцкевіча: том I — «Ба-
лады і раманы», том II — «Тражына» і
«Дзяды». Гэтыя творы мелі для польскай
літаратуры выключнае значэнне, бо яны
напелі смяротны ўдар псеўдакласіцызму і
гэтым самым замацавалі перамогу раман-
тызма.

Калі афіцыйная літаратура карысталася
псеўдакласічным матывамі, то прадаўні-
кі новай рамантычнай школы звярнуліся
да народнасці. Асабліва гэта ярка відна ў
«Баладах і раманах» Адама Міцкевіча, дзе
матывы народных беларускіх песень і ка-
зак, пераважна з акаліч Навагрудка, ляглі
ў аснову такіх яго балад, як «То люблю»,
«Шукай», «Лілея», «Рыбак», «Свінаў»,
«Бурган Марылі» і інш. У іх нават адчу-
ваецца казырт беларускай мовы. Не дарма
каліца паэт пісаў сваім другу Аляксандру
Хадзьку (1847 г.), што «з усіх народаў
славянскіх Русіны, г. зн. мужыкі Пінскіх,
часткова Мінскіх і Гродзенскіх губерняў,
сахаваюць найбольш славянскія традыцыі».

У іх байках і вершах ёсць усё... Мова іх
дзіва нашага жыцця; у ёй вельмі мала
была адміністравана сацыялістычная пра-
мысловасць і яе людзі, але ў ёй глыбока
і поўна адрастваліся паасобныя мо-
ты і ідэі, якія характарызавалі пера-
могу сацыялізма ў нашай краіне.

Беларуская літаратура стала поўнакроў-
най, прапінчанай духам вялікіх сацыялі-
стычных ідэй. Высока вырасла і яе май-
стэрства. Многія творы беларускай літа-
ратуры і ў першую чаргу творы Янка Куп-
алы і Якуба Коласа, былі перакладзены
на рускую і іншыя мовы братніх народаў
Савецкага Саюза і заваявалі сабе шырокае
чытача.

У 1939 годзе за выдатныя поспехі ў га-
ліцы літаратуры сем беларускіх пісьмен-
нікаў, сярод іных пісьменнікаў Савецкага
Саюза, былі адзначаны высокім ўрадавым
ўзнагародамі. Народны паэт Беларусі Янка
Купала і драматург Кандрат Крапіва ўд-
стоены звання Сталінскіх лаўрэатаў.

Вялікая Алічынская вайна не спыніла
даляйшага якаснага росту беларускай лі-
таратуры. Беларускія пісьменнікі разам з
сваім народам паўстаілі на вялікае зма-
ганне. Яны ваявалі супроць нямецкіх акупан-
таў у радах Савецкай Арміі і ў парты-
занскіх атрадах, яны змагаліся супроць
азырагалага ворага італьянскіх і словацкіх
і кулямі. Некаторыя з іх загінулі на ратных
палях смерцю храбрых.

Янка Купала пакінуў на час вайны
завялікі зборнік «Беларускім партыза-
нам». У ім небагата вершаў, але вожны з іх
— гэта агонь вялікага і мацэнага сэрца,
што так моцна любіла свой народ і так
бязмежна ненавідзела ворага. Якуб Колас
напісаў кнігу вершаў «Горак зямлі» і
дзе паэма — «Суд у лесе» і «Дзіглата».

Пятрусь Броўка выдаў кнігу вершаў «Па-
сустрач сонцу» і дзве паэмы — «Беларусы»
і «Яны куць». Арадзе Куляшоў даў наша-
му чытачу некалькі вершаў і тры паэмы:
«Сцяг брыгады», «Дом № 24» і «Прыго-
ды пымала». За паэму «Сцяг брыгады»
А. Куляшоў удостоены звання Сталінскага
лаўрэата.

адна з найбольш мілагучных. Народ гэты
на працягу ўсёй гісторыі жыў у блэзе і
прыгнёце. Нават зямля, на якой жыўе, —
бедная, сухая, неўраджайная, пяскі або
балоты».

Ігнэ больш выразна выступаюць гэтыя
элементы народнасці ў «Дзядях», дзе абрад
памінак па намерных лэг у аснову гэтага
твора. Праўда, «Дзяды» — твор не законч-
ны і вельмі няроўны. Але па сваёй надзвычай-
най сіле пацуды паасобных частак, лі-
рычных адступленнях ён з'яўляецца ад-
ным з выдатнейшых твораў сусветнай літа-
ратуры.

Неспадзявана мірны перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Гэты перыяд жыцця паэта
быў перарваны падзеямі ў Вільні. Справа
ў тым, што, будучы яшчэ
студэнтам, А. Міцкевіч на-
лежаў да тайнай патры-
ятычнай арганізацыі «Філа-
матаў». Выкрыццё парскім
урадам гэтай арганізацыі
прывяло да арышту амаль
усіх яе членаў, у выніку
чаго некаторыя таварышы
Міцкевіча былі пасаджаны
ў крэпасць, а А. Міцкевіч
з пэлай групай сваіх сяб-
роў быў прыгавораны на
выгнанне з краю. 24 каст-
рычніка 1824 года ён вы-
ехаў у Пецярбург. Пачаў-
ся перыяд у жыцці паэта,
багаты ўражаннямі, знаём-
ствамі з новымі людзьмі,
краінамі, але з неадлучнай
тугой па краю свайго ма-
ленства.

Любак, Гамбург, Бармін. У Барміне ён ха-
дзіў з сябрамі ва ўніверсітэт слухаць Ге-
геля, у Веймары наведваў старога Гёте, які
досыць абмякава прыняў яго. Прыхадушы
ў Рым, ён даведаўся аб паўстанні ў Варша-
ве. Звестка гэтая была настолькі неспа-
дзяванай, што паэт доўгі час не ведаў, што
рабіць. Ехаць у Варшаву не было за што.
Толькі ў красавіку 1831 года Міцкевіч
выехаў у Пазнаньскае княства. Але пакуль
ён дабраўся з вялікімі цяжкасцямі да гра-
ніцы, прышла звестка, што паўстанне за-
ціхае. Міцкевіч вяртаецца перажываў, што
яму не ўдалося прыняць ніякага ўдзелу ў
паўстанні, асабліва, калі ён даведаўся,
што яго, аўтара «Оты малодасці» і «Кона-

да», з непарпеннем чакалі ў Варшаве.
Магчыма, у гэтым была адна з прычын
таго, што паэзія ён стараўся ва ўсіх на-
цімных перадах прымаць самы актыўны
ўдзел. У лісце Делеву ён пісаў, «што па-
куль не ляжа ў труне, будзёйна рук не
зложыць». Прыхадушы ў Парыж, А. Міцке-
віч стараўся аб'яднаць усю польскую эмі-
грацыю для супольнай барацьбы за вызва-
ленне Польшчы. З гэтай мэтай ім былі на-
пісаны «Кнігі народнае польскага», выдадзены
часопісе «Пілігрым польскі». Але негды
было аб'яднаць людзей з рознымі палітыч-
нымі поглядамі, выхадцаў з розных класаў.
Міцкевіч разумее агульны ход паэзіі, але
не мог разумець барацьбы паміж партыямі
арыстакратычнай і дэмакратычнай у ася-
роддзі польскага грамадства. Ён бачыў во-
рага толькі вонкава. Але не бачыў не
менш небяспечнага — сваёй феадалічнай
рэакцыі. «Эміграцыя змагаецца ў сваім
асяроддзі за арыстакратыю і дэмакраты-
ю», — пісаў ён у «Пілігрыме», у артыку-
ле, адрасаваным «галіцыйскім прыяце-
лю». — «Не хачу меркаваць пра карысць
гэтай барацьбы, якой ніколі добра зразу-
мець не мог і якая, мне здаецца, з'яўляецца
вынікам асабістых разыходжаньняў».

І таму паэзія ён, расчараваны ў
сваіх надзеях, стараецца «замкнуць дзверы
ад шуму Еўропы» і душой перанесціся ў
часы свайго малодасці.

Выдатная паэма «Пан Тадэвуш» з'яў-
ляецца апошняй песняй, прапятай адхо-
дзячым ладу. Нас заўсёды будзе захапляць

да», з непарпеннем чакалі ў Варшаве.
Магчыма, у гэтым была адна з прычын
таго, што паэзія ён стараўся ва ўсіх на-
цімных перадах прымаць самы актыўны
ўдзел. У лісце Делеву ён пісаў, «што па-
куль не ляжа ў труне, будзёйна рук не
зложыць». Прыхадушы ў Парыж, А. Міцке-
віч стараўся аб'яднаць усю польскую эмі-
грацыю для супольнай барацьбы за вызва-
ленне Польшчы. З гэтай мэтай ім былі на-
пісаны «Кнігі народнае польскага», выдадзены
часопісе «Пілігрым польскі». Але негды
было аб'яднаць людзей з рознымі палітыч-
нымі поглядамі, выхадцаў з розных класаў.
Міцкевіч разумее агульны ход паэзіі, але
не мог разумець барацьбы паміж партыямі
арыстакратычнай і дэмакратычнай у ася-
роддзі польскага грамадства. Ён бачыў во-
рага толькі вонкава. Але не бачыў не
менш небяспечнага — сваёй феадалічнай
рэакцыі. «Эміграцыя змагаецца ў сваім
асяроддзі за арыстакратыю і дэмакраты-
ю», — пісаў ён у «Пілігрыме», у артыку-
ле, адрасаваным «галіцыйскім прыяце-
лю». — «Не хачу меркаваць пра карысць
гэтай барацьбы, якой ніколі добра зразу-
мець не мог і якая, мне здаецца, з'яўляецца
вынікам асабістых разыходжаньняў».

І таму паэзія ён, расчараваны ў
сваіх надзеях, стараецца «замкнуць дзверы
ад шуму Еўропы» і душой перанесціся ў
часы свайго малодасці.

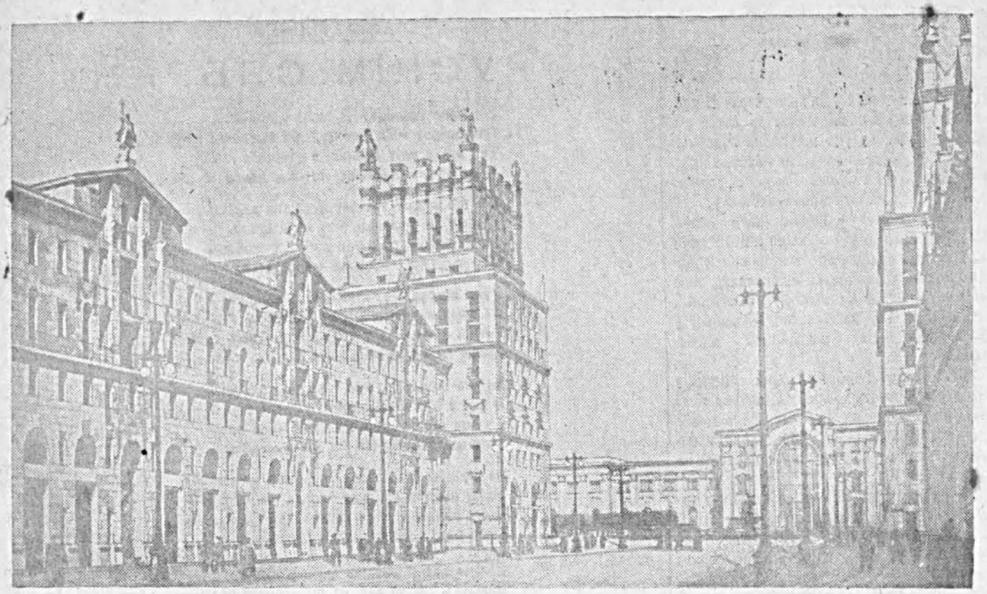
Выдатная паэма «Пан Тадэвуш» з'яў-
ляецца апошняй песняй, прапятай адхо-
дзячым ладу. Нас заўсёды будзе захапляць

да», з непарпеннем чакалі ў Варшаве.
Магчыма, у гэтым была адна з прычын
таго, што паэзія ён стараўся ва ўсіх на-
цімных перадах прымаць самы актыўны
ўдзел. У лісце Делеву ён пісаў, «што па-
куль не ляжа ў труне, будзёйна рук не
зложыць». Прыхадушы ў Парыж, А. Міцке-
віч стараўся аб'яднаць усю польскую эмі-
грацыю для супольнай барацьбы за вызва-
ленне Польшчы. З гэтай мэтай ім былі на-
пісаны «Кнігі народнае польскага», выдадзены
часопісе «Пілігрым польскі». Але негды
было аб'яднаць людзей з рознымі палітыч-
нымі поглядамі, выхадцаў з розных класаў.
Міцкевіч разумее агульны ход паэзіі, але
не мог разумець барацьбы паміж партыямі
арыстакратычнай і дэмакратычнай у ася-
роддзі польскага грамадства. Ён бачыў во-
рага толькі вонкава. Але не бачыў не
менш небяспечнага — сваёй феадалічнай
рэакцыі. «Эміграцыя змагаецца ў сваім
асяроддзі за арыстакратыю і дэмакраты-
ю», — пісаў ён у «Пілігрыме», у артыку-
ле, адрасаваным «галіцыйскім прыяце-
лю». — «Не хачу меркаваць пра карысць
гэтай барацьбы, якой ніколі добра зразу-
мець не мог і якая, мне здаецца, з'яўляецца
вынікам асабістых разыходжаньняў».

І таму паэзія ён, расчараваны ў
сваіх надзеях, стараецца «замкнуць дзверы
ад шуму Еўропы» і душой перанесціся ў
часы свайго малодасці.

Выдатная паэма «Пан Тадэвуш» з'яў-
ляецца апошняй песняй, прапятай адхо-
дзячым ладу. Нас заўсёды будзе захапляць

да», з непарпеннем чакалі ў Варшаве.
Магчыма, у гэтым была адна з прычын
таго, што паэзія ён стараўся ва ўсіх на-
цімных перадах прымаць самы актыўны
ўдзел. У лісце Делеву ён пісаў, «што па-
куль не ляжа ў труне, будзёйна рук не
зложыць». Прыхадушы ў Парыж, А. Міцке-
віч стараўся аб'яднаць усю польскую эмі-
грацыю для супольнай барацьбы за вызва-
ленне Польшчы. З гэтай мэтай ім былі на-
пісаны «Кнігі народнае польскага», выдадзены
часопісе «Пілігрым польскі». Але негды
было аб'яднаць людзей з рознымі палітыч-
нымі поглядамі, выхадцаў з розных класаў.
Міцкевіч разумее агульны ход паэзіі, але
не мог разумець барацьбы паміж партыямі
арыстакратычнай і дэмакратычнай у ася-
роддзі польскага грамадства. Ён бачыў во-
рага толькі вонкава. Але не бачыў не
менш небяспечнага — сваёй феадалічнай
рэакцыі. «Эміграцыя змагаецца ў сваім
асяроддзі за арыстакратыю і дэмакраты-
ю», — пісаў ён у «Пілігрыме», у артыку-
ле, адрасаваным «галіцыйскім прыяце-
лю». — «Не хачу меркаваць пра карысць
гэтай барацьбы, якой ніколі добра зразу-
мець не мог і якая, мне здаецца, з'яўляецца
вынікам асабістых разыходжаньняў».

Праект новага Мінска. Вуліца 11 ліпеня.

Творчы абавязак архітэктараў Беларусі

Шляхі развіцця гарадоў Беларусі былі вызначаны ў гістарычных рашэннях Пленума ЦК ВКП(б) (1931 г.) аб рэканструкцыі старых гарадоў і стварэння новых і пастановай СНК СССР і ЦК ВКП(б) (1935 г.) аб генеральным плане рэканструкцыі Масквы.

Соцыялістычнае будаўніцтва за кароткі тэрмін варыянт чынам змяніла аблічча гарадоў Беларусі. У гарадах пачала развівацца буйная прамысловасць: энергетычная, сталкабудавальная, сельскагаспадарчае машынабудавальная і інш. Пачаўся бурны рост рабочага класа БССР. Рост гарадоў, іх насельніцтва і ў першую чаргу — рабочага класа паставіў надзвычайна высокую задачу ў плане развіцця гарадоў і стварэння новых і рэканструкцыі старых гарадоў Беларусі.

Праект планіроўкі ўносіць у гарадскі план цэлы рад новых істотных элементаў, якія надаюць усяму плану прынцыпова новы сацыялістычны змест. Аднаўленне і развіццё Мінска праектуецца з улікам прынцыповага палепшэння архітэктурна-мастацкага ансамбля горада.

Контур новага Мінска вырашаюцца ўжо ў яго буйнейшых новабудовах: трактарна-аўтамабільным, вадаспедным заводах, у плавіраванні і забудове асноўнай магістралі горада — Савецкай вуліцы.

Беларускія архітэктары таксама працягваюць вырашаць праблему развіцця гарадоў і стварэння новых і рэканструкцыі старых гарадоў Беларусі. У гэтых гарадах пачаўся будаўніцтва новых і рэканструкцыя старых гарадоў Беларусі. У гэтых гарадах пачаўся будаўніцтва новых і рэканструкцыя старых гарадоў Беларусі.

На высокім архітэктурна-мастацкім узроўні вырашаны праблемы планіроўкі Полацка (пры кансультацыі акадэміка Штучова). У горадзе будзе добраапрацаваная зялёная ўзгоркавая, якая ў спалучэнні з Заходняй Дзвіной зробіць пейзаж Полацка яшчэ больш малюльным. Захоўваюцца гістарычныя помнікі: Сафііўскі сабор, Спас-Ефрасінніўская царква, домік Пятра Першага і іншыя. На месцы гістарычнага цэнтру горада будзе пабудаваны Цэнтральны парк культуры і адпачынку. Гэта будзе прыгажэйшыя зялёныя курорты Полацка. Акрамя Цэнтральнага парка, унікальна раённыя паркі, скверы, сады і вулічныя насады. Архітэктурна-кампазіцыйнае рашэнне плана падпарадкоўваецца асноўнай вості горада — Заходняй Дзвіне. Паралельна рацэ ў горадзе будзе пабудавана цэнтральная зялёная магістраль.

Вялікую ўвагу архітэктары БССР надаюць праекту планіроўкі Гомеля — буйнага прамысловага цэнтру рэспублікі. Праект зацверджаны ўрадам БССР яшчэ ў 1947 годзе. Цяперашні верны план горада архітэктар Сяргееў значна палепшае. Цэнтральная плошча размяшчаецца ў цэнтры Гомеля каля прамысловага парку, у яе ўваляюцца асноўныя магістралі: Комсомольская і Савецкая вуліцы. На плошчы будзе пабудаваны абласны тэатр. Каля пасажарскага вакзала размяшчаецца Прывакзальная плошча, якая праз Комсомольскую вуліцу непасрэдна будзе звязана з цэнтральнай плошчай горада. Праектам

прадугледжваецца ўпарадкаванне і азеленне ўзгоркавай ракі Сож.

На высокім архітэктурным узроўні зроблены праекты планіроўкі буйных прамысловых гарадоў — Віцебска і Оршы, якія ў жніўні гэтага года зацверджаны Саветам Міністраў БССР.

Змяшчэнне сваё аблічча раённы цэнтр, чыгуначны вузел Жлобін, знішчаныя нямецка-фашысцкімі акупантамі. Архітэктар Пятарчына, захоўваючы ў асноўным прамавугольную сетку вуліц, перафармуляваў палепшае і ўзбагачае гарадскі план. На месцы перацяжэння асноўнай плошчы горада Першамайскай з Ваказальнай вуліцай унікальна цэнтральная плошча. Гэтая плошча будзе звязана ў сваю чаргу з Ваказальнай плошчай. Перспектыва Ваказальнай вуліцы з аднаго боку будзе замыкацца прыгожым будынкам сярэдняй школы. На беразе Дняпра, на месцы рэабілітацыянага гарадскога базара, унікальна Цэнтральны парк культуры і адпачынку, які будзе звязаны з цэнтральнай плошчай горада Першамайскай вуліцай.

Не паруючы ў асноўным гістарычна складзеным плянаў гарадоў, іх гістарычных помнікаў, архітэктары Беларусі ў сучасныя праекты ўносяць новы, сацыялістычны змест. Соцыяльная архітэктура мае выключнае значэнне ў жыцці савецкага народа, яна садзейнічае развіццю савецкага патрыятызма, ідэяна-мастацкаму выхаванню савецкага народа. Наша архітэктурнае мастацтва павінна не толькі задавальняць жыццёвыя патрэбы чалавека, але і служыць магутным сродкам выхавання ў маўнітаўнага вобраза велічы ідэі сталінскай эпохі і высокай культуры савецкага народа.

Вялікі маштабы і выключная складанасць паставілі перад архітэктарамі і архітэктурнымі органамі задач патрэбу шырокага разгорвання творчай крыткі праектаў планіроўкі і асобных будынкаў. Большыя патрэбы прынцыпова крытыка і самакрытыка з'яўляецца магутным стымулам руху наперад па шляху сацыялістычнага рэалізму ў архітэктуру.

Узяты масавае будаўніцтва ў гарадах і сёлах на ўзровень патрабаванняў савецкага народа, будаванне для нашых людзей добраапрацаванымі і прыгожымі дамамі — такі творчы абавязак архітэктараў БССР.

Ф. АНДРОСІК,

начальнік аддзела планіроўкі і забудовы гарадоў і вяснянства па справах архітэктуры пры Савета Міністраў БССР.

XII пленум Праўлення ССР СССР

15 снежня ў Маскве адбыўся XII пленум Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў ССР, прысвечаны развіццю армянскай, латышскай і казахскай савецкіх літаратур паэзіі пастановай ЦК ВКП(б) аб часопісах «Вязьда» і «Ленінград», а таксама станаўленню савецкай драматургіі і кінодраматургіі пастановай ЦК ВКП(б) аб рэпертуары драматычных тэатраў і аб кінофільмах «Вялікія жыццё».

Паседжанне адкрыў генеральны сакратар Саюза савецкіх пісьменнікаў ССР А. Фадзееў.

Першым быў заслушан даклад сакратара ССР Армені А. Сіраса «Армянская савецкая літаратура пастановай ЦК ВКП(б) аб 14 жніўня 1946 года аб часопісах «Вязьда» і «Ленінград» і судаклад К. Сімавава — армянская савецкая літаратура і пытанні класічнай спадчыны».

Ад латышскай літаратуры зрабіў даклад аднаго з сакратараў ССР Латвіі І. Муйжніек і судаклад «Да вялікіх тэм сучаснасці» — А. Суржыў.

Старшыня прэзідыума ССР Казахстана С. Мукануў зрабіў даклад аб развіцці казахскай савецкай літаратуры, судаклад «Аб некаторых праблемах росту казахскай савецкай літаратуры» — Б. Гарбатыў.

Пасля спрэчак па дакладзе А. Сіраса, І. Муйжніека, С. Муканува і судакладзе К. Сімавава, А. Суржыва і Б. Гарбатыва пленум заслушаў даклад А. Сафронова «Савецкая драматургія пастановай ЦК ВКП(б) аб рэпертуары драматычных тэатраў ад 26 жніўня 1946 года» і даклад В. Шварцына аб тэматычным плане Міністэрства кінематграфіі на 1949 год і аб рабоце істэменнікаў пад сцэнарыямі.

На пленуме таксама разглядаюцца некаторыя арганізацыйныя пытанні. На ўсіх пытанніх прыняты адпаведныя рашэнні. Удзельнікі пленума адзначылі прымяненне прывітаннае пісьмо Вялікаму Сталіну.

НАПЯРЭДАДНІ СВЯТА

Напружанай творчай працай адзначаны дні падрыхтоўкі да 30-ай гадавіны БССР у тэатры імя Ягуба Коласа. Яна адчуваецца ў рабоце над падрыхтоўкай новых спектакляў. Напружана і юбілейна тэатр выпускае дзве прэм'еры — «Аксамітны сезон» Н. Пагодзіна і юбілейны спектакль «Песня нашых сэрцаў» В. Палескага.

«Песня нашых сэрцаў» (рэж. М. Мінкевіч) мае прычымтовае значэнне для рэпертуара тэатра. Да гэтага часу ў рэпертуары тэатра не было п'есы, якая-б раскрыла такую хваляючую тэму, як пасляваеннае аднаўленне народнай гаспадары БССР.

Творчы калектыў прыкладае зараз усе свае зноўленыя і вопыт, каб стварыць праўдзівы і поўнакротны вобразы савецкіх людзей пасляваеннага часу.

Гэтым спектаклем тэатр адзначае юбілейную дату, якая налічваецца 30 снежня. Акрамя гэтага спектакля, у часе дэкады будуць паказаны пастаноўкі — «Вялікая сіла», «Будуць на пакутах», «Неспера», «Цэнтральны ход», «Рэвізор», «Гамлет» і іншыя.

У часе дэкады артысты выступяць з творчымі савецкамі на буйнейшых прадпрыемствах горада, у навучальных установах, а 10 студзеня сустрэнуцца на творчай канферэнцыі з партыйным і савецкім актывам і інтэлігенцыяй Віцебска.

У гэты юбілейны дэкады тэатр выдзе са сваімі спектаклямі ў раённыя цэнтры вобласці. 8 спектакляў ён паказаў за гэты час у Оршы, Лепелі і іншых раённых цэнтрах.

Творчы ўдзельнік тэатральнага калектыва дапамагае вырашаць п'ямат неадкладных задач, гадоўнай з'яўляецца падрыхтоўка п'есы Пятра Табкі «Святло ў Усходу». Гэты спектакль тэатр рыхтуе і прысвячае XII з'езду КП(б) Беларусі.

Да 30-годдзя БССР Беларускі Дзяржаўны тэатр імя Ягуба Коласа прыходзіць згуртаваным творчым калектывам, які палым радом сваіх лепшых спектакляў паможуць поспехі беларускага савецкага мастацтва.

І. ДОРСІК,

дырэктар тэатра імя Я. Коласа.

Літаратурныя вечары

19 снежня ў Мінскім Азружым Доме Афіцэраў адбыўся літаратурны вечар, прысвечаны 30-годдзю БССР.

З дакладам «Беларуская літаратура за 30 год» выступіў сакратар Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі тав. П. Кавалеў.

Пісьменнікі П. Галеба, М. Тань, П. Прыходзька, Я. Маўр, І. Мележ, А. Вялюгін, П. Панчанка выступілі з чыткай сваіх твораў.

Бібліятэка Дома Афіцэраў падрыхтавала выстаўку беларускіх кніг.

Руская секцыя Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР правяла рад літаратурных вечараў, прысвечаных 30-годдзю БССР.

Вялікі вечар быў праведзены ў Брэсце. З чыткай сваіх твораў выступілі М. Засім, П. Чарныш, Я. Садоўскі, М. Хрысціч, В. Сурскі, Н. Чарняў і П. Цілячкі.

Секцыя правяла рад літаратурных вечараў у вышэйшых навучальных установах Мінска — у Беларускім Дзяржаўным універсітэце, мейстэцкім, педітэцкім і лясотэхнічным інстытутах.

І. СНІСЕВІЧ.

Юбілейныя выданні

Да свайго 30-годдзя беларускі народ прыходзіць з выдатнымі здабыткамі. Вялікіх поспехаў дасягнула наша беларуская савецкая літаратура. Ярым доказам гэтага служыць кнігі, якія Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпускае да свята. Юбілейныя выданні складаюцца з аднатомнікаў вершаў і паэм народных тэатраў БССР Яны Купалы і Ягуба Коласа, анталогіі беларускай паэзіі, анталогіі беларускай прозы і драматургіі.

У аднатомнік твораў Яны Купалы ўключаны лепшыя вершы і паэмы, напісаныя паэтам пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Тут вершы «Табэ, правадыр», «Аб Сталіну-сёбіту», «Архынтан», «Дзень добры, Масква», «Дзе сестры», «З'яўся наперад», «Сям'я, вяска, а яснай явы» і інш., а таксама паэмы: «Варысаў», «Пад ракой Арасай» і «Тарасова доля».

Уся творчасць Яны Купалы — гэта пачынае служэнне свайму народу, праўдзівое адлюстраванне яго мар, спадзяванняў і надзей, яго працы і барацьбы. Незвычайна вырас талент паэта за гады савецкай улады. Прынікнёным вокам Я. Купала адчувае тую велізарную змену, якія адбываюцца ў вёсцы на аснове сацыялістычных пераўтварэнняў. Будаўніцтва новых фабрык і заводаў тэмама знаходзіць адлюстраванне ў цэлым радзе твораў паэта.

Яны Купала пісаў на разнастайнай тэме. Тут вершы пра герайскую Савецкую Армію: «Слава табе, Армія», «Як у гэці сын прыхаў», пра заходніх братоў-беларусаў — «А ў Віслае плавае тапелец»; пра барацьбу рэспубліканцаў Іспаніі — «Іспанія будзе свабоднай»; пра іграслівае і радаснае жыццё калгаснага сялянства — «Алеся», «Вечарынка», «Лен», «Госці» і інш.

Многа патрыячных вершаў Я. Купала прысвяціў стварэнню беларускай дзяржавы, вялікаму правядуру народа — Іосіфу Вісарыянавічу Сталіну.

Табэ, правадыр, мае песні і думы,
Бо хто калі сну, дый хто калі думаў,
Што буду я вольным, што буду
шчаслівым!

Пчыра пісаў паэт у вершы «Табэ, правадыр», якім адкрываецца аднатомнік яго твораў. Нельга не прыгадаць тут і другія вершы, як напрыклад: «Аб Сталіну-сёбіту», «Дзякуй партыі Леніна-Сталіна», «А мы сабе сеім і сеім» і інш.

У гэтых вершах гучыць голас не толькі самога паэта, а ўсяго беларускага народа, народа, які выносіць пчырую падыку за святае і радаснае жыццё роднай большыцкай партыі і асабіста таварышу Сталіну.

Бессмяротныя радкі купалаўскіх вершаў падоўга западаюць у сэрца, што з'яўляецца ярым доказам таго, наколькі глыбока паэт выказаў думы, свайго народа.

Аднатомнік твораў Я. Коласа складаецца з некалькіх дзесяткаў вершаў і паэм «Рыбакова хата». Ён адкрываецца вершам «Сталін, партыя, народ», які як-бы характарызуе сабой уся тэматыку літаратурнай творчасці народнага паэта за гады існавання савецкай улады.

Я. Колас, бачачы велізарны дасягненні рабочых і сялян нашай краіны, добра разуме, каму савецкі народ абавязаны за свабоднае і іграслівае жыццё. У вершы «Вялікаму Сталіну» ён піша:

Мы славім у песнях, у думках сваіх
Таго, чыё імя ва вуснах усіх.

Таго, хто праўдзю нас праз гром

наваліць,

Хто шлях пракладае да ясных дзяснін.

Народны паэт жыва адгукаўся на кожную падыку ў нашай краіне, ністомна клякаў працоўных да новых творчых поспехаў, а ў гады Айчынай вайны — да хутчэйшай перамогі над нявышчым ворагам. Для гэтага дастаткова прысвечы хад-б назвы вершаў: «Сталінская Капстыцка», «Шчаслівая хвіліна», «Комсамольцам», «Клятва», «Свайму народу», «На зера», «Народу-барацьбіту», «На захад», «Абаротам роднай зямлі» і інш.

Усе творы Я. Коласа савецкага перыяду прасякнуты паучэннем інтэрнацыянальнай саўдарицкасці, вялікай праглыбленага руху наперад, да комунізма, усе яны глыбока патрыятычныя і палітычна-завострашыя.

У 1947 годзе паэт закончыў свой вялікі твор — паэму «Рыбакова хата». Яна расказвае аб жыцці і барацьбе сялян Заходняй Беларусі пад уціскам польскіх панцоў і аб змяняльнай даце ў гісторыі беларускага народа — 17 верасня 1939 года, калі беларускія землі былі наведны аб'яднаны ў аднай савецкай дзяржаве.

Паэма «Рыбакова хата» — гэта частка гісторыі беларускага народа. Вось чаму яна чытаецца з такім хваляваннем, вось чаму яна стала любімай кнігай нашага чытача.

Анталогія беларускай паэзіі ўключае вершы 40 беларускіх паэтаў. Уключаны ад Я. Купалы і Я. Коласа, у ёй прадстаўлены творы цэлай паяды беларускіх паэтаў, што прылі ў літаратуру ў першыя гады савецкай улады, у гады сталінскіх пацігодкаў, а таксама ў перыяд Вялікай Айчынай вайны.

Анталогія навочна паказвае, як бурна расла наша літаратура па працягу 30 год, якімі талентамімі кадрыма яна палюўляецца. З кожным новым творам удаскалялася майстэрства нашых паэтаў, мужней іх паэтычны голас.

Беларускія паэты — гонар нашай літаратуры, па дарожна сёння мы палічваем іх лаўратэраў Сталінскіх прамій з ліку гэтаў: Я. Купала, Я. Колас, А. Куляш, І. Броўка, М. Тань.

У анталогіі шырока прадстаўлены творы паэтаў сярэдняга пакалення: М. Лужаніна, М. Машары, П. Пестрава, В. Таўляя, А. Жаўрука, В. Віткі, П. Панчанкі і ў маладыя: А. Бурдэла, М. Галачынка, Р. Някая, А. Вацшыч, Р. Сабалеўкі, Б. Ароўкі, А. Вялюгін, У. Шахуў і інш.

Анталогія беларускай савецкай прозы і драматургіі ўключае апаваданні, аповесці і драмы 24 пісьменнікаў. У лепшых творах Я. Коласа, З. Вадзігі, Г. Чорнага, М. Лынькова, К. Крапівы, Э. Самуільска і маладыя пісьменнікі — І. Грамовіч, І. Мележа, Я. Брыль, Т. Хадкевіч, І. Шамякіна і інш. шырока і шматгранна адлюстравана наш жыццё, праца і герайныя падыкі савецкага чалавека.

Усе чатыры кнігі выдаюцца пад рэдакцыяй М. Лынькова, Я. Коласа, П. Броўкі, К. Крапівы і А. Куляшова. Яны маюць добрае мастацкае афармленне, над якім многа працаваў мастак Е. Тарас.

Юбілейныя выданні яра і поўна характарызуюць выдатны дасягненні беларускай літаратуры за 30 год існавання савецкай улады.

М. ГАМОЛКА.

Святочны кінофестываль

З 27-га снежня ў Мінску і ва ўсіх абласных цэнтрах рэспублікі пачынаецца кінофестываль, прысвечаны 30-годдзю БССР. У праграму паказу ўключана да 70 лепшых савецкіх кінофільмаў, сярод іх — дакументальныя фільмы: «Вызваленне Савецкай Беларусі» і «Савецкая Беларусь».

У раённых цэнтрах БССР будуць праведзены паказы карцін на тэмы: Ленін і Сталін — кіраўнікі перамог савецкай улады, сацыялістычны росквіт Савецкай Радзімы, БССР пасля вайны і інш.

У Мінску кінофестываль будзе праходзіць у кіноатэатрах «Першы», «Радзіма», «Беларусь» і ў клубе аўтаваода.

У дні фестываля паказваюцца фільмы «Мічурын», «Якаў Свародко», «Ленін у 1918 годзе», «Вялікае зарова», «Аповесці аб савецкім чалавеку», «Савецкая Беларусь», «Вызваленне Савецкай Беларусі» і інш.

У фойе кіноатэатраў арганізуюцца выстаўкі, сустрачкі са знатнымі людзьмі рэспублікі, выступленні артыстаў і іншыя мерапрыемствы.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАУ.

Рэдакцыя: М. БЛІСЦІНАУ, В. ВІТКА (КРЫСЬКО) — нам. галоўнага рэдактара, М. КАЦАР, П. ПАДКАВЫРАУ, П. ПАНЧАНКА, М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, К. САННІКАУ.

Працягваецца прыём падпіскі на 1949 год НА ГАЗЕТУ „ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА“

ПАДПІСНАЯ ЦАНА:

на 1 месяц — 2 р. 20 к.	на 6 месяцаў — 13 р. 20 к.
на 3 месяцы — 6 р. 60 к.	на год — 26 р. 40 к.

Падпіска прымаецца ва ўсіх гарадскіх і раённых аддзяленнях «Саюздруку», ва ўсіх паштовых аддзяленнях, праз лістаносдаў і у паўнаважаных друку на прадпрыемствах, ва ўстановах, арганізацыях, у соўгасах і калгасах.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ „НАСТАЎНІЦКАЯ ГАЗЕТА“ на 1949 год

ПАДПІСНАЯ ЦАНА:

на 12 месяцаў — 20 руб. 80 кап.
на 6 месяцаў — 10 руб. 40 кап.
на 3 месяцы — 5 руб. 20 кап.

Падпіска прымаецца ва ўсіх гарадскіх і раённых аддзяленнях Саюздруку і ўсюды па пошце.

Новыя музычныя творы да вялікага свята

1948 год у творчым жыцці беларускіх кампазітараў асабліва азначаючы. У гэтым годзе нашы кампазітары, разам з усім народам, распачалі падрыхтоўку да вялікага свята — 30-годдзя Беларускай дзяржавы. Пастанова ЦК ВКП(б) аб оперы «Вялікая дружба» з'явілася ідэяй зброй, яна дапамагла напісанню твораў, вартых вялікага юбілею беларускага народа.

За 1948 год беларускімі кампазітарамі было напісана звыш 60 твораў. Усе яны розныя па жанрах і сродках выкапанія, але многі з іх аб'ядноўвае ідэяна-метанапіраванасць і высокі мастацкі ўзровень. Галоўнае асаблівасць пераважнай большасці твораў заключаецца ў шырокай даступнасці іх музычнай мовы і мастацкіх твораў. Яны напісаны ў традыцыйна рускай класічнай музыцы і, перш за ўсё, у традыцыйна асноўнага, вялікага пачатка — народнасці. У пошуках прыгожай мелодычнасці кампазітары звярнуліся да народнай песні.

З асобных твораў у першую чаргу звяртае на сябе ўвагу 3-я сімфонія Я. Цікоцкага. Яна выкілае вялікую цікавасць сваёй жыццёва-рэалістычнасцю. Сімфонія з'яўляецца значным крокам кампазітара наперад у сэнсе ідэяна і мастацкага вырашэння тэмы 30-годдзя БССР, у сэнсе выкарыстання народнай песеннасці, прыёмаў папфіані і г. д.

«Святочная ўрачора» П. Падкавырава напісана для сімфанічнага аркестра. Для яе характэрна ўрачыстасць інструменту і, ра-

зам з гэтым, унутраная цепення. Ва ўрачорах, цалкам забудаванай на беларускіх народных песнях-танцавальных тэмах, кампазітар дасягае святочнай узнеснасці.

Глыбока хваляючы твор для сімфанічнага аркестра — «Фантазія» В. Залатарова. У гэтым творы, які ў чатырох яго сімфанічных танцах: «Карагодная», «Юрачка», «Бульба», «Полька-Янка», «Явоніха» — кампазітар праявіў сабе буйнейшым майстрам аркестравага і папфіанічнага пісьма.

Выключна глыбокі і выразны твор — кантата «Беларусь» А. Багатырова. Яна напісана для сімфанічнага аркестра, хора і сапета-сэпевака на тэксты Я. Купалы, П. Труса і П. Броўкі. Кантата хваляе сваімі ўрачыстымі, велічнымі гучнасцямі, яснасцю, мелодычнасцю музычнай мовы і поўнасцю адпавядае тэксту твора.

Кампазітар Я. Камініч за апошні час напісаў «Канцэрт для скрыпкі з сімфанічным аркестрам» і «Канцэрт для дуэта цымбал з беларускім народным аркестрам». Талентаві напісаны скрыпачны канцэрт уяўляе сабой значную кантэмпоральнасць, прыклад максімальнага выкарыстання тэхнічных магчымасцяў скрыпкі. Кампазітару можна толькі зрабіць заўвагу, што яго імкненне дасягнуць значнага лакалізма ў апошняй частцы канцэрта стварае ўражанне незаключанасці твора.

Як і першы канцэрт для цымбал Камініскага, другі канцэрт з'яўляецца поўным крокам у развіцці беларускай народна-інструментальнай музычнай культуры. Гэты

канцэрт — першая, прычым вельмі ўдалая, спроба напісаць цымбалны твор для такога склада. Канцэрт цалкам забудаваны на беларускіх песнях-танцавальных тэмах, у ім упершыню ў музычнай літаратуры для народных інструментаў выкарыстаны папфіанічны прыём «фугата».

З напісаных за апошні час камерных твораў найбольшую цікавасць уяўляе «Струнны канцэрт» У. Алоўнікава. У гэтым творы не ўсё адпавядае кантэмпоральнасцю і па будове, і па музычнай мове. Унесеныя Алоўнікавым у музычную тканіну квартэта бытуючыя інтанацыі садацкіх песень не толькі маюць права на жыццё ў квартэце, але робяць гэты найбольш складаны для ўспрымання музычны жанр значна бліжэйшым шырокай аўдыторыі.

З вакальных твораў неабходна адзначыць харавую сюіту М. Шнейдэрмана.